

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ Ing. P. F.**, bývajúceho v N., **2/ A. F.**, bývajúcej v Z., **3/ V. F.**, bývajúceho vo V., **4/ M. S.**, bývajúcej v K., **5/ E. O.**, bývajúcej vo V., všetkých zastúpených advokátskou kanceláriou B., s.r.o., so sídlom v B., IČO: X., proti žalovaným **1/ Ing. A.. Z.**, bývajúcemu v B., **2/ K. Z.**, bývajúcemu v B., **3/ MUDr. I. Z.**, bývajúcej v B., všetkým zastúpeným JUDr. H. B., advokátkou so sídlom v D., **o zrušenie podielového spoluvlastníctva žalovaných a určenie vlastníctva žalobcov**, vedenej na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 5 C 40/2005, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 22. septembra 2010 sp. zn. 9 Co 429/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Trnave z 22. septembra 2010 sp. zn. 9 Co 429/2009 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobcovia 1/ až 5/ sa žalobou domáhali: A. zrušenia podielového spoluvlastníctva žalovaných k pozemkom v katastrálnom území B. (pozn. v ďalšom texte ide len o toto katastrálne územie), ktoré sú zapísané na liste vlastníctva č. X. ako parcely č. X., X., X., X., X., B. určenia, že: I. žalobcovia 1/ až 3/ sú v podieloch po 1/3 spoluvlastníkmi pozemkov, ktoré sú zapísané na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – orná pôda vo výmere X. m² a parcela č. X. – ostatné plochy vo výmere X. m², II. žalobkyňa 4/ je výlučnou vlastníčkou pozemku, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – orná pôda vo výmere X. m², III. žalobkyňa 5/ je výlučnou vlastníčkou pozemku, ktorý je zapísaný na liste

vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – orná pôda vo výmere X. m² a na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – orná pôda vo výmere X. m². Na odôvodnenie žaloby uvádzali, že v katastri nehnuteľností sú ako duplicitní vlastníci pozemkov (parciel č. X., X., X., X.) vedení tak žalobcovia 1/ až 5/, ako aj žalovaní 1/ až 3/. Žalobcovia 2/ a 5/ a právni predchodcovia žalobcov 1/, 3/ a 4/ nadobudli vlastnícke práva k týmto pozemkom jednak na základe rozhodnutia Pozemkového úradu v Dunajskej Strede z 12. augusta 1992 č. X. o schválení dohody o vydaní nehnuteľností podľa § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Z.z. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde, jednak na základe kúpnych zmlúv, ktoré boli uzatvorené 30. januára 1929 a 6. októbra 1934. Týmito zmluvami nadobudnuté práva nezanikli rozhodnutím Konfiškačnej komisie v Šamoríne z 24. februára 1948 – proti tomuto rozhodnutiu podali totiž odvolanie a nikdy neboli vysídlení na územie iného štátu. Žalobcovia 2/ a 5/ a právni predchodcovia žalobcov 1/, 3/ a 4/ užívali sporné nehnuteľnosti až do 6. októbra 1949. V uvedený deň boli násilne vyhnaní, ich majetok zaistený, daný pod správu národného výboru a štátneho majetku a zverený presídlencom z Rumunska – právnym predchodcom žalovaných. Poverenictvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy pod č. X. vydaný výmer o vlastníctve pôdy (ďalej len „výmer o vlastníctve pôdy“), označili žalobcovia za neplatný vzhľadom na nedostatok zákonom predpísaných náležitostí (absencia dátumu a podpisu osoby oprávnenej konať za poverenictvo). Z tohto výmeru o vlastníctve pôdy preto nebolo možné vyvodzovať vlastnícke právo k sporným pozemkom. K zápisu vlastníctva sporných nehnuteľností v prospech žalovaných 1/ až 3/ došlo na základe im vydaných osvedčení o novoobjavenom dedičstve po ich právnych predchodcoch z 21. októbra 2002 sp. zn. D 26/00, Dnot 6/00 a z 9. februára 1999 sp. zn. D 301/93, Dnot 72/93. Pre tento zápis práv žalovaných teda nebol daný právne relevantný podklad.

Okresný súd Dunajská Streda (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 25. augusta 2009 č.k. 5 C 40/2005-240 žalobu v celom rozsahu zamietol a žalovaným nepriznal náhradu trov konania. Zamietnutie žaloby v časti zrušenia podielového spoluvlastníctva žalovaných (A) odôvodnil nadbytočnosťou takéhoto rozhodnutia, pretože v prípade pozitívneho rozhodnutia o určení vlastníkov, by sa dovtedajšie duplicitné zápisy vlastníctva v katastri nehnuteľností zmenili a ako vlastníci by boli zapísané subjekty určené posledným právoplatným súdnym rozhodnutím. V časti o určení vlastníckeho a podielového spoluvlastníckeho práva žalobcov (B) súd dospel k záveru o preukázaní ich naliehavého právneho záujmu (§ 80 písm. c/ O.s.p.) na požadovanom určení, avšak v zmysle „záverov z medzirezortnej porady z 12. mája 1992 k problematike vlastníckych vzťahov

k poľnohospodárskym nehnuteľnostiam prideleným v pozemkových reformách po období roku 1945“ treba výmer o vlastníctve pôdy, ktorá bola pridelená právnym predchodcom žalovaných, považovať za platný napriek tomu, že neobsahuje podpis poverenej osoby. Súd prvého stupňa k tomu poznamenal, že i keby tento výmer nebol platný, bol by daný dôvod „na určenie vlastníckeho práva v prospech právnych predchodcov žalovaných na základe prídelu, bez ohľadu na skutočnosť, že predmetné pozemky boli vnesené do poľnohospodárskeho družstva, nakoľko sa do vydržacej doby započítava aj doba, keď pozemky boli v užívaní družstva“. Súd prvého stupňa nepriznal žalovaným náhradu trov konania, lebo nevyčíslili trovy, ktoré im vznikli v konaní.

Proti výroku uvedeného rozsudku, ktorým bola žaloba zamietnutá v časti o určenie vlastníckeho a spoluvlastníckeho práva žalobcov (B), podali žalobcovia 1/ až 5/ odvolanie. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 22. septembra 2010 sp. zn. 9 Co 429/2009 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil a žalobcom 1/ až 5/ uložil povinnosť zaplatiť žalovaným 1/ až 3/ spoločne a nerozdielne náhradu trov konania. V odôvodnení rozsudku sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa (§ 219 ods. 2 O.s.p.) a zhodne s ním konštatoval, že právní predchodcovia žalovaných nadobudli vlastníctvo sporných pozemkov, nie však na základe výmeru o vlastníctve pôdy, ktorý nie je perfektnou verejnou listinou (vzhľadom na absenciu podpisu poverenika a dátumu vydania výmeru), ale právnym titulom vydržania. I keď tento výmer nebol právne perfektný, išlo o titul zakladajúci dobromyseľnosť právnych predchodcov žalovaných v tom, že im pridelené nehnuteľnosti, za ktoré aj splácali prídelovú cenu, patria ako vlastníkom. Z listín predložených žalobcami nevyplýva, ktoré konkrétne parcely boli z konfiškácie vyňaté a ponechané vo vlastníctve. Vyplýva z nich opak – t.j. to, že boli skonfiškované a pridelené právnym predchodcom žalovaných. O náhrade trov konania rozhodol odvolací súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 5/ dovolanie s odôvodnením, že im v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). K uvedenej vade došlo tým, že odvolací súd prekvapivo a nepredvídateľne zaujal právne závery o tom, že právní predchodcovia žalovaných nadobudli vlastníctvo sporných nehnuteľností nie výmerom o pridelení pôdy (ako uviedol súd prvého stupňa), ale právnym titulom vydržania. Žalobcovia nemali možnosť brániť sa voči týmto záverom odvolacieho súdu a svojou právnou argumentáciou sa voči nim brániť, prípadne navrhovať

dôkazy preukazujúce opak. Odvolací súd ich ani v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. nevyzval, aby sa vyjadrili k použitiu ustanovení o vydržaní, ktoré neboli v konaní pred súdom prvého stupňa použité. K odňatiu možnosti žalobcov konať pred odvolacím súdom došlo aj v dôsledku nepreskúmateľnosti jeho rozhodnutia. Odvolací súd sa odchýlil od rozhodovacej praxe súdov pri právnom posúdení otázky, či môže ísť o dobromyseľnú držbu, ak sa vyvodzuje z neperfektného výmeru o vlastníctve pôdy. Odvolací súd, ktorý na jednej strane konštatoval, že súd prvého stupňa vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu, na druhej strane ale sám doplnil dokazovanie, ničím nevysvetlil, na základe ktorých dôkazov dospel k záveru, že žalovaní vniesli sporné nehnuteľnosti do družstva (z predložených dôkazov vyplýva len to, že do družstva boli vnesené bližšie nešpecifikované nehnuteľností vo výmere 4 ha) a ani neodôvodnil, na základe čoho dospel k záveru o uhradení prídellových cien, keď z listín predložených žalovanými nie je vôbec zrejmé, kto ich vystavil a uvádzajú sa v nich len sumy, ktoré „majú byť zaplatené“ až v budúcnosti vo forme splátok. Podľa dovolateľov došlo v konaní k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) tým, že odvolací súd porušil zásadu čiastočnej apelácie (§ 205a O.s.p.) prihliadnutím na taký dôkaz predložený žalovanými až v odvolacom konaní, ktorý mohli predložiť už v prvostupňovom konaní (výkaz preddavkov a splátok prídellovej ceny zo 7. júna 1949 a výkaz zmien prídellových cien k 26. marcu 1957). V ostatnej časti žalobcovia opätovne namietali a bližšie rozvádzali nesprávnosť skutkových zistení súdov a nenáležitost' hodnotenia dôkazov. Trvali na tom, že sporné nehnuteľnosti neboli predmetom prídellu, nebol preukázaný vstup právnych predchodcov do držby sporných nehnuteľností, vnesenie nehnuteľností do družstva ani o doručení výmeru o vlastníctve pôdy právny predchodcom žalovaných. K tvrdeniu, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) dovolatelia uviedli, že odvolací súd dospel k nesprávnym a skutkovo nepodloženým záverom o vydržaní sporných nehnuteľností; nesprávne sú tiež jeho závery o právnych účinkoch výmeru o vlastníctve pôdy, ktorý jednoznačne nie je perfektnou verejnou listinou. Z týchto dôvodov žiadali zrušiť napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a tiež ním potvrdený výrok rozsudku súdu prvého stupňa a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalovaní 1/ až 3/ sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.)

zastúpení v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie žalobcov smeruje proti rozsudku. Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Prípustnosť v danej veci podaného dovolania z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva – napadnutý nie je zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci dosiaľ nezaujal záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a napadnutým je potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.

So zreteľom na vyššie uvedené by dovolanie žalobcov bolo procesne prípustné, len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. O vadu uvedenú v tomto ustanovení ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania žalobcov preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti postupu súdov nižších stupňov sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či dovolateľom bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka občianskeho súdneho konania.

Žalobcovia v súvislosti s námietkou, že im v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať, vytýkali odvolaciemu súdu porušenie § 213 ods. 2 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia platí, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

K právnym dôsledkom nerešpektovania ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p. sa už najvyšší súd vyjadril v rozhodnutí z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009, ktoré bolo publikované ako rozhodnutie č. R 33/2011 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Najvyšší súd v ňom konštatoval, že „pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 15. októbra 2008, aby sa vyjadril k možnému použitiu tohto ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

V preskúmvanej veci došlo k takému nerešpektovaniu § 213 ods. 2 O.s.p. Súd prvého stupňa zamietol žalobu z dôvodu, že právni predchodcovia žalovaných nadobudli vlastnícke právo sporných nehnuteľností rozhodnutím štátneho orgánu – výmerom o vlastníctve pôdy. Na rozdiel od toho odvolací súd vo svojom potvrdzujúcom rozsudku uzavrel, že týmto (právne neperfektným) výmerom právni predchodcovia žalovaných vlastníctvo sporných parciel nenadobudli, nadobudli ho však právnym titulom vydržania.

Rozhodnutie súdu prvého stupňa bolo založené na rozhodujúcom závere, že výmerom o vlastníctve pôdy došlo k nadobudnutiu vlastníctva. Legitímne bolo preto očakávanie, že v odvolacom konaní budú riešené otázky významné z hľadiska posúdenia účinkov tohto výmeru, a tiež očakávanie, že ak odvolací súd dôjde k právnemu záveru, že výmer tieto účinky nemal, splní svoju procesnú povinnosť v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. a účastníkom vytvorí možnosť brániť sa v odvolacom konaní pred prijatím takých právnych záverov, ktoré vyznievajú v ich neprospech.

Súd prvého stupňa založil svoje rozhodnutie iba na tom, že vlastníctvo právnych predchodcov žalovaných bolo založené výmerom o vlastníctve pôdy; neaplikoval teda žiadne zákonné ustanovenie o vydržaní. Pokiaľ sa v odôvodnení prvostupňového rozhodnutia uvádza, že „v prípade konštatovania neplatnosti výmeru o vlastníctve pozemkov by bol dôvod na určenie vlastníckeho práva v prospech právnych predchodcov žalovaných“, je z kontextu rozhodnutia zrejmé, že v tejto časti odôvodnenia išlo o poznámku týkajúcu sa možnosti alternatívy prípadného rozhodnutia, ktorá podľa názoru súdu prvého stupňa prichádzala do úvahy vtedy, ak by nedospel k záveru o vlastníctve založenom priamo výmerom.

Odvolací súd ale dospel k záveru, že vlastníctvo právnych predchodcov žalovaných nebolo založené priamo výmerom – podľa jeho názoru však vlastníctvo nadobudli právnym titulom vydržania. Išlo teda bezpochyby o záver, že na vec sa vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Vzhľadom na to bolo jeho povinnosťou postupovať podľa § 213 ods. 2 O.s.p. a účastníkov konania vyzvať, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd na pojednávaní 22. septembra 2010 takto nepostupoval a svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia nesplnil (pozn.: dokonca v celom svojom rozhodnutí neuviedol, na podklade ktorého zákonného ustanovenia dospel k záveru, že v prípade právnych predchodcov žalovaných boli kumulatívne splnené všetky podmienky vydržania vlastníctva nehnuteľnosti). Týmto postupom odvolacieho súdu bola žalobcom odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Procesná vada v zmysle § 237 O.s.p., ku ktorej došlo v odvolacom konaní, je vždy dôvodom pre zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia. Dovolací súd preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

So zreteľom na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku sa dovolací súd nezaoberal okolnosťami, z ktorých žalobcovia vyvodzovali tzv. inú procesnú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). S podstatou, dôsledkami a súvislosťami ich argumentácie sa vyporiada súd, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 11. marca 2013

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková